

NEKAZARITZA ETA ELIKADURA EKOLOGIKOA

Zikloa ixtear gaude. Eguzkiak bere izpirik onenak bota ditu jada, baina, hala ere, or-tuak oraindik topera egote-ko moduan daude: mota guztietako azak, azaloreak, brokoliak, porruak, eskarolak, espinaka, zerbak, borrajak, tomateak (akaso!), piper txorizeroak... Indabak ere, berri-berriak; kalabazak onenean, fruta ugari, baita fruitu lehorrak ere. Urriak izena nondik hartu zuen ez dakigu, baina jaki bariatatearen-gatik ez da izango behintzat... Belarrek, aldiz, etenaldia egiten dute. Baita baratzeko landaketek ere: azarotik aurrera ezingo dugu espero landareak asko hasterik. Hemendik aurrera, gauzak ondo gordetzea da gakoa. Oro har, gordetzea diren elika-gai freskoak eguzkitik aparte kokaturiko leku lehor eta aireztatuan jarri behar dira. Kalabazak 15-17 graduren bueltan ederto daude, baita hezetasun apur batekin ere. Hotzari eutsiko ez dioten ortuariak zein fruta (kiwiak, esaterako) batzea komeni da, lehenengo izozteak iritsi aurretik.

Baratzaren maneiuari dagokionez, bazterrak garbitu, geratzen diren landare zaharrak batu eta egurra estalpera sartzeko garaia da. Landaketak egiteaz, negutegia-ren babesean ez bada bederen, ahaztu. Eskarolak zein neguko espinakak aire librean landatzeko aukera egon badago oraindik, baina muga gainditzear gaude, urriaren lehenengo hamabostalditik aurrera alferrik ibiliko baikara.

Negutegia izanez gero, aukerak zabal-tzen dira, hosto-laboreen tanda txikiak erein-landatu baitaitezke aldiro-aldiro: let-xuga mota ezberdinak, kukuluak, eskarola, txikoria, espinaka... Urrian zehar, porruak ere landa daitezke negutegian, urtarrilerako prest egongo direnak. Horrez gain, udazkena haziak batzeko sasoia ere bada: behar den bezala lehorte eta toki fresko eta lehorrean gorde, udaberritik aurrera erabiltzeko. Lurra lantzeari dago-kionez, udaberriari begira, baserritar bat-zuek gogoko dute labore arin bat egitea, lurra zokor handitan utziz. Neguko ho-tzak enkargatuko dira zati handiak apur-tzeaz. Beste baserritar batzuek, aldiz, hu-rrengo udaberrira arte itxarotea nahiago dute lur lanekin hasteko. Baratzeari kare hi-larekin kareztatzeak garai ona da ere uda-goiena. Lurra soberan daukanak, ongarr

berderen bat erein dezake. Zereala + leka-ria (oloa + txirta, adibidez) aukera ona da. Ongarri berdeekin lurra babestu eta elika-tzen dugu, aldi berean belarrak kontrol-pean mantenduz.

FRUTADIAK ONGARRITZEKO GARAIA

Udagoiena frutadiak ongarritu eta zain-tzeko garai egokia da. Urria bukaera eta azaroa hasieratik aurrera, fruta-arbolen hosto guztiak jausi direnean, kimaketa egiteko moduan gaude. Zuhaitzak berres-kuratu ditu hostoetatik jaso zitzakeen mantenugai denak, eta, behin udako jan-tzia erantzita, bere egitura garbi ikusteko moduan gaude. Lanok ilbeheran egitea komeni da, izerdiak sustraietarantz joate-ko joera duenean. Kimaketan zaindu be-harreko beste gauzetako bat egur larregi ez kentzea da. Azken finean, pentsatu be-har dugu kentzen den egur guztia zuhai-tzak dauzkan erreserbak direla. Horrega-tik, ez da komeni urte batean egituraren heren bat baino gehiago kentzea. Fruta-dian gaixotasunen zabaltzea ekiditeko, komenigarria da zuhaitz batetik bestera guraizeak alkoholarekin garbitzea.

URRIA

Ereintzak: Ilarrak zein baba beltzak erei-ten has gaitzke, baina kontuan izanda udaberri hasierako izozte batek loraldia izorratzeko aukerak egon badaudela. Be-rakatzaren ereintza sasoia hasten da. Ba-bespean, ilarrak zein baba beltzak ere erein daitezke (hemen ez dago izotzaren beldurrik). Horiez gain, hosto-labore ez-berdinak (letxugak, eskarolak, borraja, espinaka, porrua, errukula) eta baita zenbait sustrai-labore erein daitezke (ba-ratxuria, tipula gorria eta zuria, errefau-txoa). Urrian ereindako baratxuriek ki-mu freskoak emango dituzte urtarril-otsailerako.

Landaketak: Aukeran, beti babespean. Letxuga ezberdinak, kukulua, eskarola, espinaka, borraja. Kostaldetik gertu dau-den zonaldeetan oraindik zerbak eta azak ere landa daitezke.

AZAROA

Ereintzak: Porru berria, apiril-maiatze-rako landatzeko prest egongo dena; be-rakatza, ilarra, baba beltza, tipulina.

Babespean: Letxuga ezberdinak, erruku-la, errefautxoa, espinaka, tipula gorria.

Landaketak: Babespean. Letxuga ezber-dinak, kukulua, eskarola, espinaka, tipu-lina.

ABENDUA

Ereintzak: Baratxuria, ilarra, baba bel-tza, udaberriko aza, porrua.

Babespean: Letxuga ezberdinak, espina-ka, baba beltza, ilarra, baratxuria, patata (maiatzerako etorriko dena), errefau-txoa, errukula, tipula gorria.

Landaketa: Abenduan tipula buru osoak landatzen dira, gero hazia batzeko. Tipu-lina bera ere landa daiteke aire librean.

Babespean: Tipulina, letxuga ezberdi-nak, espinaka.

Argazkiak: Haritz MAYORA

«Hego haize, 'soro' haize»